

מרים הרים

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח')

גליון 419 **שאלות המצוות בימי הקורונה, ושאלות המצוות** כסלו תשפ"א

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

כהן שנושא כפיו בשתי חצרות

שאלה: לא בכל המנינים המתקיימים בחצרות יש כהנים, ומבקשים מכהן המתפלל במנין בחצר אחת ללכת לחצר שניה לישא שם כפיו, אבל כשהוא מגיע לשם הם כבר בסוף "מודים", נמצא שכאשר עקר רגליו לכיוון החצר השניה כבר היו אחרי "מודים", (ומבואר בשו"ע, סי' קכ"ח סעיף ח', שאם לא עקר רגליו ב"רצה" לא יעלה לדוכן, והוסיף המשנ"ב, סי"ק כ"ט), שאפילו היה זה מחמת אונס, ע"י שם) האם מותר לו לישא כפיו בחצר השניה?

תשובה: כיון שעקר רגליו מתחילה ע"מ לישא כפיו בשתי החצרות ממילא עקירה ראשונה מתייחסת לשניהם, ויכול לישא כפיו גם בחצר השניה (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

נר הבדלה דרך קפסולות

שאלה: בהרבה ישיבות יש קפסולות, העשויות מניילונים שקופים כדי להבדיל בין השורות, האם בחורי הישיבה יכולים לברך על נר הבדלה כשרואים אותו דרך הניילונים?

תשובה: כתב בשו"ע (סי' רח"צ סעיף ט"ו) נר בתוך אספקלריא אין מברכים עליו בנר הבדלה, ומפרש המשנ"ב (סי"ק ל"ז) אפילו רואה את הנר דרך אספקלריא מ"מ לא מיקרי מגולה ולא יברך עליו. אולם ה"מגן אברהם" ושאר אחרונים סוברים שאם זו זכוכית מיקרי רואה את השלהבת ויכול לברך עליה כשהוא סמוך לה. ב"ביאור הלכה" כתב היות שיש פוסקים הסוברים כמו השו"ע לכתחילה יש להחמיר שירים את הזכוכית למעלה היות שלשטות אלו יש חשש לברכה לבטלה, ע"י שם.

ויש שהעירו לפ"ז שלכתחילה יש להוריד משקפיים בשעת ברכת "מאורי האש" ולא שמענו מי שמעורר על זה ("קצות השולחן" סי' צ"ב בדה"ש סי"ק ו', והגרש"ז אויערבך זצ"ל), אולם ביאר הגר"נ קרליץ זצ"ל כיון שהמשקפיים בטלים כלפי האדם אין זה נחשב כחיסרון בבילוי הנר, ורק בעשית שמכסה את הנר יש חיסרון ("חוט שני" ח"ד פרק פ"ו סי"ק ב').

ולפ"ז בישיבות שיש בהם קפסולות ורואים את הנר דרך הניילונים לכתחילה יש להזהר בזה, ורק אלו שעומדים סמוך לנר יצאו בברכת הש"ץ, אבל אלו שעומדים מאחורי הניילונים יברכו על הנר אח"כ כשיראו אותו בגלוי (ולא דמי לקידוש לבנה שמעיקר הדין מותר לברך אפילו אם רואים את הלבנה דרך חלון זכוכית, וע"י "שערי תשובה" סי' תכ"ו, ושעה"צ שם סי"ק ד').

תשלום קנס על עריכת סעודת אירוסין

שאלה: עקב המצב נערכה סעודת אירוסין בחצר, ובאמצע הסעודה הגיעה המשטרה ונתנה קנס לבעל השמחה, האם גם אבי החתן חייב להשתתף בתשלום הקנס?

תשובה: נהוג צד הכלה עושה את סעודת האירוסין, וצד החתן הם אורחים אצל צד הכלה, והקנס הוא על בעל הסעודה ולא על האורח, ולכן רק אבי הכלה צריך לשלמו.

שאלות המצוות

טלטול מכסה שע"ג טלפון בשבת

שאלה: מכסה שע"ג טלפון שנפל בשבת על הרצפה, האם מותר להרימו ולהחזירו ע"ג הטלפון?

תשובה: אם כוונתו לכסות את הטלפון כדי לשמור עליו שלא ינוק מבחוץ (ע"י ילדים וכדומה), נחשב כבסיס לדבר איסור שמשמש את הטלפון, ונחשב מוקצה, אבל אם כוונתו רק לכסותו לכבוד קדושת השבת, כדי שאנשים לא יראו את הטלפון, הרי"ז משמש בני אדם, והיו מלאכתו להיתר ואינו מוקצה כלל (הגר"ש אלישיב זצ"ל, וכן מבוארת סברה זו בהדיא בתוספות פסחים ו'. בתוד"ה כופה, וב"קובץ שיעורים" שם אות כ"ד).

והנה באופן שהוא מוקצה, יש לו דין של כלי שמלאכתו לאיסור, שלצורך גופו ומקומו מותר לטלטלו, אבל לצורך הפסד אסור, ויל"ע האם מותר להשתמש בו לצורך הפסד של הטלפון שהוא גם כלי שמלאכתו לאיסור, היות שזה נחשב לצורך גופו של המכסה, או שמא כיון שאסור לטלטל את המכסה לצורך הפסד, על כן אסור לטלטלו

לצורך הפסד של כלי אחר שמלאכתו לאיסור, והדעת נוטה שאסור לטלטלו לצורך כך (הגרש"ז אויערבך זצ"ל תיקונים ומילואים לשש"כ פרק כ"ו סי"ק ל' וחזר בו ממש"כ בפנים, וע"ע ספר "נחלת ישראל" עמ"י קנ"ב).

זהירות בהחזרת סיר ע"ג האש בשבת

שאלה: בליל שבת שכן הביא סיר כדי להניחו ע"ג הפח לאחר שנכבה אצלו הגז, לאחר השבת סיפר בעל הסיר שהאוכל לא היה מבושל לגמרי אלא שאצלם נוהגים חזרה אפילו אם האוכל לא מבושל לגמרי, אבל בבית של בעל הגז נוהגים שיש בזה איסור תורה (כמבואר בשו"ע סי' ש"ח סעיף ד', ומשנ"ב סי"ק כ"ו, וע"י בביה"ל ד"ה אפילו), האם צריך לזה כפרה כמו שוגג או שמא נחשב לאונס היות שהשכן הביאו, וחשב שמתור לסמוך עליו?

תשובה: מסתבר שזה כמו שוגג, שהרי אע"פ שנוהגים לעזור לשכנים, לכתחילה יש לשאול האם יש בו את התנאים המותרים לחזרה (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

עמידה בברכת החודש

שאלה: האם יש מקור לכך שעומדים בשעת תפילת ברכת החודש?

תשובה: כתב ה"מגן אברהם" (סי' תי"ז סי"ק א') שנהגו לעמוד בשעת אמירת "ראש חודש פלוני ביום פלוני" דוגמת קידוש החודש שהיה מעומד (מובא במשנ"ב שם סי"ק א'). ותמה הגרע"א (שם) מה המקור שצריך עמידה, אדרבה במשנה (ראש השנה פ"ג מ"ה) מבואר שבי"ד היו יושבים, ע"י שם.

בספר "דעת תורה" (למהרש"ם שם) כתב עפ"י ספר "האשכול" שכל מצוה שכתוב בה "לכם" נעשית בעמידה, כמו ספירת העומר, שנאמר: "וּסְפַרְתֶּם לְכֶם", וכן בלולב, שנאמר "וּלְקַחְתֶּם לְכֶם", ומה"ט כתב המשנ"ב (סי' ח' סי"ק ב') בשעה שלובשים ציצית צריכים לעמוד, שכתוב "וְהָיָה לְכֶם לְצִיצִת", ולכן בקידוש החודש שכתוב "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם", יש ענין לעמוד, ומכאן המקור לכך שאנו עומדים בברכת החודש (ובנוגע למשנה בראש השנה, ע"י שו"ת "אגרות משה" או"ח ח"א תשי"מ קמ"ב מש"כ ליישב קושיית הגרע"א מהמשנה הנ"ל).

קידוש לבנה לפני תפילת מעריב

שאלה: השמים היו מכוסים עננים, והמתפללים חששו שעד שיסיימו תפילת מעריב הלבנה תתכסה בעננים, האם אפשר לברך ברכת הלבנה לפני תפילת מעריב?

תשובה: בעצם אין קשר בין קידוש לבנה למעריב, ומה שמברכים לאחר מעריב הוא משום שתדיר קודם, ועוד שמעריב מקודש שיש בו קריאת שמע מן התורה, וכל זה כשאפשר לקיים את שניהם, אבל אם ע"י הקדמת ה'תדיר' יש חשש שיפסיד את ה'אינו תדיר' יש להקדימו, ולכן בודאי שיש להקדים קידוש הלבנה לפני תפילת מעריב.

אמירת "עלינו לשבח" פעמיים

שאלה: כשאומרים ברכת קידוש לבנה לפני תפילת מעריב, האם יש לומר "עלינו לשבח" לאחריה עוד לפני תפילת מעריב?

תשובה: מה שאומרים "עלינו" לאחר קידוש לבנה זה כדי להראות שאנו לא מתפללים ללבנה אלא רק להקב"ה ("ביאור הלכה" סי' תכ"ו סי"ב ד"ה ומברך), ולכן אם עושים קידוש לבנה בחצר בית הכנסת יש לומר שם "עלינו לשבח" ואח"כ יעלו לבית הכנסת לתפילת מעריב ושוב יאמר "עלינו".

אבל אלו המתפללים בחצר בגלל המצב, ומיד לאחר קידוש הלבנה מתחילים להתפלל באותו המקום, לא צריכים לומר "עלינו", אלא אותו "עלינו" שאומרים בסוף התפילה יעלה גם לקידוש לבנה וגם למעריב (וכעין מש"כ המשנ"ב סי' קל"ב סי"ק ו' שאלו שמתפללים מנחה ומעריב ביחד אין אומרים "עלינו" לאחר מנחה משום ד"עלינו" של מעריב קאי גם למנחה).

מעשר כספים על חשבון החודש הבא

שאלה: הרבה פעמים מבקשים לתת צדקה מאדם שכבר נתן את שיעור ה'מעשר' באותו החודש, האם אפשר להפריש מעשר כספים

על חשבון החדש הבא, או שמא כמו במעשר פירות שחייב להפריש דוקא מאותם הפירות?
תשובה: אם נותן יותר מחיוב מעשר יכול להתנות שכסף הצדקה שהוא נותן עשיו הוא על סמך כסף מעשר שיזדמן אח"כ לידו, דהיינו שנתנו על חשבון הכסף שירוויח בחודש הבא (ספר "אהבת חסד" פי"ח אות ב', "ארחות רבינו" ח"א עמ' ש"ג).

יוסף ויוסי

שאלה: אם לסבא קוראים יוסף, האם יכולים לקרוא לנכד יוסי?
תשובה: מעשה באחד שנוולד לו בן ולשני הסבים קראו יוסף, והורה מרן הגר"ז זצ"ל שאפשר לקרוא לתינוק יוסי, שזה שם אחר.

הנחת מחשב על הרצפה

שאלה: בתוך המחשב יש לו תוכנות של כל הש"ס בבלי, ירושלמי ועוד אלפי ספרים, האם יש בו איזה קדושה שאסור להניחו על הרצפה?
תשובה: אין בזה שום קדושה שלא כתוב בו אותיות, רק קווי חשמל, ומותר להניחו על הרצפה.

פגעו בבחור ואושפז בבית חולים

שאלה: בחורים פגעו בבחור ובעקבות כך נגרמו לו בעיות נפשיות והעבירו אותו למוסד ר"ל, הוא נמצא במצב שאי אפשר לבקש ממנו מחילה, האם אפשר שעשרה בחורים ילכו לשם לבקש ממנו מחילה על אף שהוא לא מבין כלום?
תשובה:

א. כל זמן שאדם חי והנשמה נמצאת בתוך הגוף לא שייכת מחילה בלי דעת האדם, ולכן דוקא לאחר שנלב"ע והנשמה נמצאת ללא הגוף מועילה בקשת המחילה מהנשמה ע"י עשרה אנשים (הגר"ש אלישיב זצ"ל).

ב. ויש עצה לזכות לו ברוחניות, כגון ללמוד משניות לטובתו, שע"י שמזכים לו רוחניות זה תיקון ויהיה במקום מחילה (הגר"א"ל שטינמן זצ"ל בספר "צדיק כתמר" עמ' ר"ט).

ג. וכן יש אפשרות להתפלל עבורו שיחזור להיות בריא כמו כל אדם וזכות התפילות יהיו התיקון במקום מחילה (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

ולכן למעשה כדאי שילמדו כל יום משנה אחת, ויאמרו פרק תהלים אחד לתיקונו, ונקוה שזה יהיה במקום מחילה.

שידוכי הקטנה לפני הגדולה

שאלה: שתי אחיות, האחת בת 25 והשנייה בת 21, ושתיהן רוצות להתארס, האם הקטנה מותרת להתארס לפני הגדולה או יש לגדולה זכות לעכבה?
תשובה: אין שום זכות לעכב את הקטנה, והיא יכולה להתארס אם מגיעה הצעה טובה בעבורה (הגר"ח קניבסקי שליט"א), ויש לומר לגדולה שבזכות שמוותרת לקטנה להתארס לפנייה, זו סגולה שהיא תתארס בקרוב (הגר"ח קניבסקי שליט"א בשם ה"קהלות יעקב" זצ"ל, וע"ע שו"ת "אגרות משה" אה"ע ח"ב תשי"א).

כתב בצוואה לא להתחתן עם כהן

שאלה: אבא שנפטר לפני זמן רב כתב בצוואתו שמעדיף שבנותיו לא יתחתנו עם כהן, והגיעה הצעה טובה לאחת הבנות שהבחור המדובר הוא כהן, מה יעשו?
תשובה: היות שהאב כתב לא להתחתן עם כהן, לכתחילה אין לגשת לשידוך זה, ובס"ד יהיה לה שידוך יותר טוב בכל המובנים (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

ויש לבאר, שאף שבגמרא מבואר שיש קפידיא רק על איש עם הארץ שלא יתחתן עם בת כהן, ולא על בת ישראל עם כהן, ע"י שם, בכל זאת אם האב כתב זאת לבתו, לכתחילה יש לקיים דברי המת.

כובע המונח על ספרים

שאלה: ראה כובע מונח בבית המדרש על ספרים ותלה אותו על מתלה, האם התחייב באחריות על הכובע?
תשובה: אם הכובע היה אבוד מן הבעלים ויש לו דין אבידה, ע"י שמגביהו התחייב באחריות עד שמחזירו, משא"כ בזה שלא נחשב אבידה כלל, שהרי נמצא במקומו מדעת בעלים, ובוה שמעבירו ממקום למקום לא התחייב בשום אחריות על הכובע.

קנה בשר והיה מקולקל

שאלה: קנה בשר ואכלו אותו בסעודה, ולמחרת התברר שהיה מקולקל, וגרמו לאוכלים ממנו כאבים, המוכר טוען שבשעת האכילה לא הרגישו שהיה מקולקל ונהנו מאכילתו, האם צריך לשלם עבור הבשר או לא?
תשובה: אגן סהדי שלא רוצים לקנות ולאכול בשר כזה, ולא חייב לשלם עליו, ועוד שאין זה נחשב להנאה כלל.

דמי שדכנות לפי השדכן או לפי הזוג המשודך

שאלה: שדכן בן אשכנז עשה שידוך לבני ספרד, האם דמי

השדכנות הם לפי מנהג אשכנז או מנהג ספרד?
תשובה: היות שהשדכן נחשב לפועל של המחנותים, והם המעבידים, לכן תלוי תשלום השכר לפי המעביד, ובוה יש להם לשלם לפי מנהג בני ספרד.

התלככה החולצה בגן הילדים

שאלה: לכבוד ראש חודש באים הילדים לגן לבושים בחולצה לבנה, הילדים קיבלו 'לורד' לכתוב בו ואחד הילדים פתח אותו ולכלכך עצמו בדיו והחולצה התקלקלה, האם הגננת חייבת על הפסד החולצה?
תשובה: אם הילדים הגיעו לגיל שיכולים לעבוד בו לבד, אין הגננת חייבת לחשוש על אחד מהם, אבל אם הילדים קטנים ועדיין לא יודעים לשמור, זה נחשב למזיק כשהגננת נותנת לקטן דבר שלא יודע לשמור עליו, וחייבת לשלם.

מלחיה מכסף נזרקה בטעות

שאלה: היה בשבת בדירת חברו, ובטעות כשאספו את שאריות הארוחה בתוך הניילון החד פעמי נאספה לשם גם המלחיה מכסף של בעה"ב, ונזרקה עם הניילון לפח. האם צריך להשתתף בקניית מלחיה חדשה?
תשובה: כיון שהשאילו את הדירה וכל מה שבתוכה, יש לו דין שואל על כל המטלטלין שמשתמש בהם, ולכן חייב לשלם דמי המלחיה. אמנם היות שהיא היתה משומשת בודאי שווה פחות, ולכן יש לשלם רק כשני שלישי מערך מלחיה חדשה, וכל אחד ימחל לחברו אם יש איזה הפרש בתשלום.

נעילת דלת החצר שתגרום לנזק בחצר אחרת

שאלה: בעת שיריד הרבה גשם החצר מוצפת מים, האם מותר להתקין שם דלת או לסגור דלת קיימת כאשר יודעים שע"י הגשם יציף חצר אחרת?
תשובה: כתב הרמ"א (ח"י"מ סי' שפ"ח סעיף ב') היה רואה נזק בא עליו מותר להציל עצמו אע"פ שע"י בא הנזק לאחר. וכתב שם בהגה"ת הגר"א (סי"ק כ"ט) ראה אמת המים שוטפת ובאה לתוך שדהו, עד שלא נכנסו המים לתוך שדהו מותר לפנותו למקום אחר, משנכנסו אין רשאי לפנותו למקום אחר, ע"י שם.

ולפי"ז נבד"ד המים שכבר נכנסו לחצר אסור לו לגרום שיצאו ויכנסו לחצר אחרת (אפילו אם אמר בפירוש שלא רוצה לזכות בהם מדין קנין חצר), אבל לנעול דלת כדי שהמים ימשיכו לזרום ברחוב למקום אחר, מותר.

וכן אם רואה משטרה מגיעה למקום לתת קנס ואם יברח אחרים יקבלו את הקנס מותר לו לברוח כל זמן שלא חייבוהו כבר בקנס.

הלכתא למשיחא בקרו

לבישת מסכה כשיבוא משיח

שאלה: האם שיבוא משיח במהרה בימינו נמישך ללכת עם מסכה על הפנים?
תשובה: בביאת המשיח בקרוב, ינהיגו זהירות בהלכות טומאה וטהרה, כי הולכים לבית המקדש להביא קרבנות עולה או תודה (נקוה) שלא יצטרכו להביא קרבן חטאת), והכהנים מקריבים קרבנות ואוכלים קדשים, וחייבים להיות בטהרה מוחלטת, ואם יפגש או ידבר עם עם הארץ ויעברו כמה טיפות של רוק מן הפה, כבר אסור לאכול בטהרה או לאכול קדשים, ולכן טוב שכבר מתרגלים לעטות מסכה כל הזמן, כך יוכלו אח"כ להמשיך וללכת עם המסכה ולהיזהר מרוק טמא.

(וכמבואר בגמרא נדה ל"ג: שצדוקי אחד דיבר עם כהן גדול ונפל רוק מפיו של הצדוקי על בגדי כהן גדול והוריקו פניו של כהן גדול, ע"י שם, וכן בגמרא יומא מ"ז. מעשה רבי ישמעאל בן קמחית שהיה כהן גדול, ודיבר עם עם הארץ ביום הכיפורים, וניתו רוק על בגדיו ולא יכול היה לעבוד עבודת יום הכיפורים, ונכנס רבי ישבב אחיו תחתיו).

לבישת מסכה בשבת בביאת משיח

שאלה: האם מותר יהיה לעטות את המסכה בשבת ברשה"ר?
תשובה: בזה"י שלובשים את המסכה כהגנה בפני נגיף הקורונה זה נחשב דרך 'מלבושי' כיון ששומר על הגוף, אבל כשיבוא משיח לא יהיה נגיף, וכל סיבת לבישת המסכה היא כדי לא לטמא את השני, אין זה נחשב ל'מלבושי' ואסור לצאת בו בשבת למקום שאין עירוב.

הלך ללוויה ונגע בתפילין

שאלה: היה בלוויה ר"ל ולמחרת לבש תפילין, האם צריך לטבול את התפילין?
תשובה: היות שהוא אב הטומאה, וע"י נגיעה מטמא כלים שנעשו ראשון לטומאה, והתפילין נחשבים לכלי, חייבים טבילה (כלים) פרק י"ח משנה ח', ומקואות פרק י' משנה ב'), ואם התפילין נגעו במאכלים נטמאו, וכשטובל את התפילין לא צריך שהמים יכנסו לתוכם, שזהו בית הסתרים (ע"י רע"ב ותפארת ישראל, כלים שם) ולכן יכול לטבולן עם הפרשיות בפנים ומיד אח"כ להוציאם שלא יכנסו המים ויפסלו את הפרשיות.